

Abstract

Gratis offentlig transport

Per Homann Jespersen*, Hans Ege, Morten Marott Larsen, Anker Lohmann-Hansen, Johan Nielsen

Indlæggets baggrund og formål

I 2006 gennemførte Teknologirådet en analyse af konsekvenserne af gratis offentlig transport (Lohmann-Hansen et al. 2006). Formålet var

- *at udarbejde en kortlægning af de mulige samfundsmæssige konsekvenser af, at indføre gratis offentlig transport (0-takst) i Danmark*
- *og på baggrund heraf at give vurderinger og anbefalinger i forhold til potentialet i gratis offentlig transport som et muligt politisk instrument til at imødegå de voksende trafikproblemer, set udfra et langsigtet samfundsmæssigt perspektiv.*

Anvendte metoder, analyser og fremgangsmåde

Analysen er gennemført i tre trin

1. Mulige effekter af 0-takst
2. Betydning af pris, hyppighed og kvalitet, samt erfaringer med gratis offentlig transport
3. Scenarier for effekter af gratis offentlig transport

På basis heraf er udarbejdet nogle vurderinger og anbefalinger, herunder hvordan reduceret takst i den offentlige transport kan indgå i pakkelsesløsninger.

Blandt de mulige effekter er undersøgt 0-takstens betydning for miljø og sundhed, ulykker, trængsel og social fordeling, bolig- og erhvervslokalisering, 'induced traffic', kapaciteten i den offentlige trafik, påvirkning af den offentlige økonomi samt finansieringsmuligheder for en gratis offentlig transport.

Danske og udenlandske erfaringer med gratis offentlig transport beskrives.

Scenarier for gratis offentlig transport gennemføres for hele landet, for Hovedstadsområdet, for København og Frederiksberg, for Nordjyllands Amt, for Aalborg kommune og for Vesthimmerland. Disse scenarier beskriver konsekvenserne for omfanget af den kollektive og den private trafik, for den offentlige økonomi (fald i billetindtægter, besparelser i billetopkrævningen, udgifter til øget kapacitet samt mistede afgifter fra biler), for miljø, sundhed og ulykker, trængsel og på et mere generelt niveau for bosætningsmønstre, bilanskaffelser og de sociale fordelingsmæssige virkninger.

* FLUX – Center for transportforskning, Roskilde Universitetscenter, hus P7, Postboks 260, 4000 Roskilde. Tlf. 2449 4295, phi@ruc.dk

Det empiriske grundlag

Data er indsamlet fra en lang række kilder og dokumenteret i (Nielsen 2006).

Resultater

Hovedresultatet af undersøgelsen er at gratis offentlig transport vil give et voldsomt trafikspring for den kollektive trafik, men at den kun i meget begrænset grad vil være i stand til at reducere biltrafikken – på landsplan i størrelsesordenen 4%. Det konkluderes derfor

- at en generel gennemførelse af gratis offentlig transport på landsplan ikke er hensigtsmæssig.
- De økonomiske omkostninger vil være store og effekten lille for så vidt angår trængsel, trafikmiljø og uheld.
- at gratis offentlig transport vil have langt større effekt i storbyerne end på landet.
- at effekten på miljø og sundhed er begrænset. Støjbelastningen og luftforureningen vil generelt ikke ændre sig mærkbart, og den formodet bedre sundhedstilstand blandt de frafaldne bilister opvejes af den tilsvarende ringere hos de frafaldne cyklister og gående.
- at mobiliteten generelt vil blive øget – især for borgere som ikke har bilrådighed. Det vil også reducere bilejerskab (anskaffelse af bil nr. 2), idet mobiliteten kan opretholdes uden.
- at en kombination af takstnedsættelse og et bedre udbud af transportmuligheder (kvalitet og hyppighed) vil have en større effekt end indførelsen af en generel 0-takst alene.

References

Lohmann-Hansen, A., Holmberg, B., Jørgensen, C., Ege, H., Larsen, M. M., & Jepsen, P. H. 2006, *Perspektiver ved indførelse af gratis offentlig transport - vurderinger og anbefalinger fra en arbejdsgruppe under Teknologirådet*, Teknologirådet, København, 2006/16.

Nielsen, J. 2006, *Perspektiver ved indførelse af gratis offentlig transport - datarapport*, Teknologirådet, København, 2006/17.
